

Ruiselede

Het land van de glimlach

27 februari 2011

Met het weer waarmee we hier te lande getrakteerd worden kan je nooit zeker zijn hoe de zaken er zullen voorstaan. Zaterdag kondigde zich in al zijn grimmige natheid aan en maakte die belofte ook ten volle waar. Allicht tot grote vreugde van de renners in de openingswedstrijd van het wielerseizoen in België. Die zagen er aan de aankomst uit alsof ze duchtig waren ingeweekt, vervolgens met een stomp voorwerp bewerkt en tenslotte slecht afgespoeld uit een modderbad waren gekomen. Ook maandag was grijs en nevelig met nu en dan wat hemelwater toe. En daar tussenin? Droog, zelfs zonnig! Alsof de weergoden ons precies die opening gunden om een aangename wandeling mogelijk te maken.

Nationaal regionaal

Zondag 27 februari, Nationale Wandeldag. Dat was het. Nu moet dat „nationaal“ niet te ruim opgevat worden want een beetje zoeken in Marching onthulde al snel dat die wandelhappening beperkt was tot het Vlaamse landgedeelte. Tot nader order is dat nog steeds geen natie. Al had Jules Destrée het al in 1912 in de gaten toen hij de eerste Albert schreef „...dat er geen Belgen waren“. Had die vent dat even goed gezien! Al zat hij er met andere conclusies wel heel erg ver naast. Maar goed, het heette nu eenmaal „nationaal“

Molenstappers Ruiselede
Zondag 27 februari 2011

en in alle Vlaamse provincies waren er groot-schalige wandelevenementen gepland. Geen organisator die het dan in zijn hoofd haalt om op die dag nog wat anders op de kalender te zetten.

De wandelclub De Boerenkrijgstappers, waarvan ik lid ben, had het gelukkige initiatief ontvouwd om een busreis in te leggen naar één van de plaatsen waar wat te gebeuren stond.

Een initiatief dat evenwel slechts op een eer-

der beperkte respons kon rekenen vermits de grote autocar door maar 32 personen werd bevolkt. Nochtans voorkomt het ter plaatse reizen met zo'n bus onder andere dat men het eigen karretje in een onoverzichtelijk blikken woud moet gaan zoeken na afloop van de wandeling. Maar goed, het gezelschap was dus op weg naar het West-Vlaamse Ruiselede. Overigens niet te verwarren met Ruislede. Dat laatste ligt in de provincie Antwerpen.

Even situeren

Het was niet voor het eerst dat ik in Ruiselede ging wandelen maar eerlijkheidshalve moet ik zeggen tot nu toe slechts in de periferie van deze gemeente te zijn geweest. De plaats heeft namelijk nog heel wat meer te bieden dan wat ik er tot nu toe van gezien had.

Van deze streek is een verleden bekend dat heel, heel ver terug gaat in de tijd. Recent archeologisch onderzoek heeft heel wat sporen van dat verleden aan het licht gebracht. De eerste tastbare voetafdrukken van menselijke aanwezigheid gaan terug tot het einde van het Steentijdperk. Het gebied schijnt vooral erg in trek geweest te zijn tijdens de IJzertijd en de vroeg-Romeinse periode. Er is hier een zeldzaam grafveld uit de eerste eeuw na Christus gevonden. Die vondst is uniek door het grote grafmonument en de rijkdom aan voorwerpen in de graven. Dingen als kralen, mantelspelden en aardewerk. Dat laatste wat

bekend staat als terra nigra en terra sigillata. Het onderscheid is nogal belangrijk omdat dat aardewerk in verschillende streken werd gemaakt en dus een aanwijzing kan geven over welke contacten er toen bestonden tussen die onderscheiden streken. Allebei de soorten aardewerk zijn types die in de Romeinse tijd veel voorkwamen. *Terra sigillata* (letterlijk: gestempelde aarde) is helderrood glanzend aardewerk. Het kan glad zijn of met reliëf versierd. Deze soort werd oorspronkelijk in Italië en het zuiden van Gallië geproduceerd. Later gebeurde dat ook in het noordoosten van Gallië en het zuidwesten van wat nu Duitsland is. *Terra nigra* (letterlijk: zwarte aarde) is grijs tot zwart aardewerk dat in het noorden van Gallië (het huidige België) werd gemaakt. Ik wist het ook niet hoor! Even opgezocht. Zo leert een mens nog eens wat.

Ruiselede wordt als plaatsnaam in het jaar 1106 in een akte vermeld als *Rusleda*. Uit die tekst van de Sint-Bertijnsabdij blijkt dat die abdij het recht had de pastoor van Ruiselede te benoemen. Een etymologische uitleg die ik vond voor dat „Rusleda“ komt me nogal merkwaardig voor. Het zou teruggaan op een Germaans woord, tot daar aan toe, maar dat woord zou dan „helling“ moeten betekend hebben! Het is in deze streek namelijk erg ver zoeken naar een helling van enige betekenis. Het hoogteverschil binnen de gemeente gaat immers van 12 tot 15 meter. In ons dialect zou men waarschijnlijk zeggen dat die Germaan „een kluit in zijn oog had“. Hetgeen, zoals bekend, niet tot een heldere blik leidt. Ruiselede heeft naast het centrum nog twee parochies die het aanzicht hebben van dorpen. Doomkerke werd een zelfstandige parochie in 1876 en Kruiskerke werd dat eerst in 1947. Bij de fusies van gemeenten in 1977 bleef de gemeente zelfstandig. Er werd geen grondgebied ingepalmd noch afgestaan. Centraal ligt de landelijke woonkern De Klaphulle. Andere kleine woonkernen zijn De Kruisebergen (op de grens met Aalter) en het Sint-Pietersveld op de grens met Wingene en Beernem.

De Wandeldag

De Molenstappers hadden er alles aan gedaan om de vele wandelaars die verwacht werden op een zo goed mogelijke manier te ontvangen. Daar waren ze ook in geslaagd. De politie (met zelfs de bereden afdeling erbij) was bijvoorbeeld gemobiliseerd om het verkeer in goede banen te leiden en dat gebeurde met de glimlach. Iets wat verder op deze tocht ook opviel. Overal waren de vrijwillige medewerkers blijkbaar zo enthousiast dat er wel een glimlach of een kwinkslag af kon. Je maakt het wel eens anders mee.

Het viel ons op dat het eigenlijk opmerkelijk kalm was toen we omstreeks negen uur in de morgen daar bij het sportcomplex door de bus werden afgeleverd. Wel had men op de omringende weiden percelen afgebakend die nog moesten gevuld worden met auto's. Bij onze aankomst waren die nog grotendeels leeg maar na afloop van mijn wandeling was het een woud van blinkende autoruiten. De teller van het aantal deelnemers moet de vijfduizend ruim overschreden hebben.

Binnen de ruime tent waar moest ingeschreven worden was van de relatieve rust die buiten was vast te stellen niets meer te merken. Daar heerste een gonzende bedrijvigheid die meer met een Nationale Wandeldag te verenigen was.

Er was voor gezorgd dat alle papieren gereed lagen zodat iedereen in de kortst mogelijk tijd en met zo weinig mogelijk gedoe op weg kon. Iets waarvan ik dankbaar gebruik heb gemaakt om snel „*per pedes apostolorum*“ het traject op te zoeken.

Molendorp

Ruiselede adverteert zichzelf als „Molendorp“. Niet onterecht want de gemeente telt nog steeds twee maalvaardige windmolens. En vele kleine modellen van windmolens in tuintjes en op pleintjes. Ik kreeg op de wandeling de twee volwassen windmolens van dichtbij te zien maar er zijn er nog wel meer aanwezig op het grondgebied van deze gemeente. Al dan niet compleet. Mijn documentatie vertelt namelijk dat er in totaal zelfs zes moeten zijn. Waaronder een watermolen! Het viel me overigens op dat, ondanks de geringe hoogteverschillen, sommige beken toch wel een flinke stroming vertoonden.

We hebben nogal eens de neiging om in verband met windmolens in romantische en nos-

Hostens Molen

talgische beschouwingen te verzinken. „*Daar bij die molen, die mooie molen...*“ weet je wel. Maar het beroep van molenaar had heel weinig te bieden aan romantiek. Verre van de wind het werk te laten doen en verder wat te kijken naar de wolken en de vogels, was het hard werken en een hard bestaan bovendien. De wind laat zich immers niet commanderen en wanneer die er niet was, was er ook niet te malen. Dus werd er niets verdiend. Dat betekende ook meteen dat er nogal eens 's nachts moest gemalen worden wanneer Aeolus besloten had wel van dienst te zijn. In een tijd waarin nog geen elektrische verlichting bestond betekende dat de olielamp of kaarsen. En dat in de aanwezigheid van veel droog hout en fijn brandbaar stof... Het leidde wel eens tot rampen. Al toen de bus nog voorzichtig aan het manoeuvreren was om ons ergens veilig voet aan de grond te laten zetten, had ik de eerste „echte“ molen al bemerkt. Helder wit en hoog. Die kwam al heel kort na de start ook aan bod. „Hostens Molen“ bleek het te

zijn. Vroeger ook wel de Kruiswegemolen genoemd.

In 1774 werd op deze plaats een houten graan- en oliewindmolen gebouwd. Later werd deze houten molen afgebroken en in plaats daarvan werd in 1865 een stenen windmolen gebouwd. In 1885 werd een stoommachine geplaatst, die reeds in 1910 weer verwijderd werd. In 1959 nog werd de molen hersteld. Wat echter niet belette dat de Hostens Molen in 1961 werd stilgelegd en in verval raakte. Het gemeentebestuur kocht in 1997 de molen en vervolgens werd hij volledig gerestaureerd en uitgebreid met een polyvalente zaal en een sanitair blok. Hij werd opnieuw geopend in september 2001.

Op deze Wandeldag was de molen wel toegankelijk voor de wandelaars maar hij draaide de hele dag niet en er was geen molenaar aanwezig aan wie men wat uitleg kon vragen. Jammer.

Familie?

In de Zandvleugestraat (ja, ja, ze kennen hier ook iets van merkwaardige straatnamen) viel

De voormalige hoeve Poelvoorde. Gebouwd op een mote. Nu een woonhuis.

er mij een gebouw op. Geen wonder want het was er groot genoeg voor en het stond hoog in het vlakke landschap. Even later bleek dat er nog meer was om mijn aandacht te vangen. „Een grote hoeve“, dacht ik eerst. Dat bleek het ook te zijn (geweest). Maar de Molenstappers hadden er, zeer attent, ook nog een bordje bij geplaatst dat wat meer uitleg verschafte. En wat was daar ongeveer het eerste wat ik las? Mijn eigen familienaam! Verderop liep ik later daar nog eens tegenaan in een andere context. Het zou dus kunnen zijn dat hier ook een min of meer grote concentratie aanwezig is van leden van een familie Christiaens. Wie weet. In elk geval, de hoeve waar ik

stond naar te kijken was nu eigendom van de familie Jean Christiaens-Van Rijckeghem en ze staat bekend als *Poelvoorde*. Dat is een naam die niet enkel bekend is door een Bel-

gisch acteur die in Frankrijk furore maakt, maar ook de naam van een adellijk geslacht dat hier in de regio eeuwenlang vele bezittingen beheerde. Het was duidelijk dat de gebouwen van deze hoeve nu niet meer in gebruik waren als een landbouwbedrijf maar dat ze verbouwd waren tot een riante woning. Van de oorspronkelijke dubbele omwalling is nu nog slechts één enkele singel aanwezig en de gebouwen staan op een kunstmatige heuvel of mote. Vandaar dat de hoeve ook wel werd aangeduid als „Dhoogte“. Destijds was aan deze hoeve een molenrecht verbonden en zo stond daar dichtbij de Poelvoorde- of Zandvleugemolen. Die is nu totaal verdwenen. Het was een korenwindmolen die hier tussen 1442 en 1933 heeft gestaan.

Want de Wante...

De Wantebeekkapel

En de Wantebeek zelf

Op het traject waren er nogal wat kapelletjes te zien. Veelal nog goed onderhouden, wat op zich al een zeldzaamheid begint te worden want de vrijwilligers die de zorg voor een dergelijk heiligdommetje op zich willen nemen worden schaars. De eerste kapel van enige betekenis die ik tegenkwam, was de Wantebeekkapel. Niet dat die zeer oud is want ze werd hier pas in 1954 gebouwd. Ze is gebouwd in baksteen en toont een klokkentorentje. Ze is vernoemd naar de nabije Wantebeek. Die laatste is een waterloop die niet zonder betekenis is want hij voert nogal wat water af. Vooral in de winter. Niet altijd is de capaciteit echter groot genoeg om alle water daar te leiden waar het geen overlast bezorgt. Zo heeft men bij het bouwen van deze kapel heel veel aarde moeten aanvoeren opdat de kapel voldoende hoog zou staan om niet jaarlijks minstens één keer onder water te lopen.

Er is ook nog een verband tussen het Waasland en de Wantebeek. Wat je in eerste instantie niet zou verwachten. Het is namelijk zo dat die beek eertijds ook water leverde aan... de Durme! Er is, om te beginnen, de Poekebeek. Dat is nagenoeg een kleine rivier die door de provincies West- en Oost-Vlaanderen stroomt. Onderweg monden

daarin vele andere beken uit. Zoals, je raadt het al, de Wantebeek. De Poekebeek heeft namelijk een stroomgebied van ongeveer 11000 hectare. Aan het einde van haar loop mondt ze uit in het Schipdonkkanaal. De voormalige Stinker, jawel. Voordat dit kanaal er was liep de Poekebeek verder noordwaarts via Landegem en Merendree naar Vinderhout. Daar werd ze dan wat nu de Oude Kale heet. Daarmee vormde ze een deel van de vroegere bovenloop van de Durme. Je moet het soms ver gaan zoeken.

Ieder kerkje heeft zijn kruisje

Het moet zijn dat ik een behoorlijk stereotiep idee heb van hoe een kerk er moet uitzien, want de kerk van Kruiskerke had ik niet als zodanig herkend. Het leek me meer een gebouw dat aan een kloosterschool had toebehoord. Niet dus. Deze kerk begon haar bestaan als een kapel in 1932 en de Congregatie van Onze Lieve Vrouw van zeven Weeën was daarvoor verantwoordelijk. Deze congregatie groeide in de 19^e eeuw uit de religieuze gemeenschap van een spinhuis. Dat was een werkhuis of fabriekshuis en een voorloper van de fabriek. Er zijn verschillende betekenissen aan dit begrip gehecht. Het is wel eens een gevangenis geweest, waar vrouwelijke gedetineerden onder vaak erbarmelijke omstandigheden werk moesten verrichten dat niet te onderscheiden was van dwangarbeid.

Nauwelijks als een kerk te herkennen, vind ik.
Maar toch is het de kerk van Kruiskerke

Sommige kloosters en abdijen kenden ook dergelijke inrichtingen. Met nochtans een humaner doel. Het was een soort werkverschaffing voor arme vrouwen. Wat hier allicht het geval is geweest. De oorspronkelijke kapel werd gebouwd voor de inwoners van wat destijds het Ruisleeds Veld werd genoemd. Later werd dat Kruiskerke. Al spoedig werd de kapel te klein bevonden en werd het gebouw verlengd. In 1947 werd het gehucht een zelfstandige parochie die naam kreeg van Heilige Kruisverheffing Parochie.

Ik heb het gebouw niet betreden, het zag er me trouwens erg gesloten uit, dus ik refereer maar even naar de informatie die de Molenstappers ter

plaatsse verschaften: „De kerk is sober ingericht met enkele heiligenbeelden, eenvoudige kruiswegafbeeldingen en een mooie communiebank met houtsnijwerk.“ Waarvan akte.

Rotbos

De volgende halte op het traject waar ik voor gekozen had was Doomkerke. Dat wist ik toen nog niet want eerst kwam er een oude bekende aan: de Vorte Bossen. Bekend want daar was ik al eerder eens geweest. Zij het dan dat ik het gebied toen van een heel andere

Een dreef en toegankelijk wandelpad in de Vorte Bossen

kant heb betreden. „Vort“ wordt in onze dialecten nogal eens gebruikt voor „rot“. 't Is maar dat je het weet. Daar was gelukkig niets van te merken. Toch niet wanneer je op de uitgezette paden bleef. Wat hoe dan ook al de bedoeling was. Al is het dan zo dat de omgeving erg vochtig is met soms rottende bodemplanten en verder zompige putten en plassen. Nu al helemaal wanneer er overal zoveel water te vinden is waar dat niet gebruikelijk is.

Het is een natuurgebied met heel wat merkwaardige vegetatie. De Vorte Bossen liggen tussen de parochies Doomkerke en Kruiskerke en ze strekken zich

uit over ongeveer 50 hectare. Het gebied ligt op de grens van de Vlaamse Zandrug en dat is op sommige plaatsen te zien. Hier en daar schemert het helderwit van het onderliggende fijne zand doorheen de mantel van oude bladeren en humus. Wel bleef ik op deze tocht op de hoofdzakelijk brede en rechte dreven waar van die geërodeerde duinen niets te merken was. Bij mijn vorige bezoek ging de wandeling veelal langs smalle, kronkelige paadjes en toen was dat wel duidelijk.

Het gebied is eigendom van de v.z.w. Natuurreservaten en het wordt beheerd door de regionale natuurvereniging „De Torenvalk“. Ten noorden van dit gebied ligt het typische landschap van het voormalige Bulskampveld. Met bossen, kasteelparken, restjes heide en met dreven doorsneden landbouwland. Ten zuiden van het bos is er veel intensieve landbouw. De bodem in dit natuurgebied is er zeer verscheiden: er komen zowel arme droge zandgronden voor als voedselrijke natte kleigronden. Hierdoor is ook de flora en de fauna van het gebied zeer divers. Op de drogere zandgronden vinden we naaldbossen, maar ook eiken- en berkenbossen, met varens en bramen in de ondergroei.

Het is ook hier dat de Wantebeek en de Pachtebeek samenvloeien.

De aanloop tot het natuurgebied De Gulke Putten

In de putten

Nadat ik voor de eerste keer langs de rust- en controlepost in Het Haantje in Doomkerke was langs geweest, werd de langste afstand op een extra lus gestuurd die best interessant bleek te zijn. Vooreerst waren er de Gulke Putten. Dat schijnt de betekenis te hebben van „gelijke putten“. Het zal wel een zinvolle benaming zijn maar vanaf het pad dat ik bewandeld heb was er van putten niet veel sprake. Het is echter wel een eiken- en berkenbos. Tot ongeveer de middeleeuwen moet het ganse gebied hier begroeid geweest zijn met voornamelijk dit houtgewas. Vanaf toen begon de bevolking sterk

toe te nemen en al die mensen hadden steeds meer behoefte aan hout. Voor allerlei doeleinden. Als gevolg daarvan werden bossen in snel tempo gedecimeerd. Hier was dat niet anders. Het bos wat er nu nog staat, is relatief jong omdat het na de grote ontginningen van rond 1800 werd aangeplant. Er zijn echter nog enkele percelen oud beukenbos te vinden. Terwille van de opbrengst werden in het verleden exoten aangeplant. Zoals Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers. Die soorten groeien snel en ze produceren veel zaad. Daardoor vormen ze nu een probleem want ze gaan de inheemse soorten in toeneemende mate overwoekeren. Dus worden er nu inspanningen gedaan om deze soorten te vervangen door soorten die hier vanouds thuis zijn. Zo krijgen autochtone bomen, struiken en kruiden weer een kans om zich te ontwikkelen. Het blijkt dus dat die Amerikanen ons nog meer hebben opgedrongen dan Coca Cola en fastfood.

Het veld van de hemelse poortwachter

Het is me niet duidelijk wanneer de Gulke Putten veranderen in het Sint-Pietersveld maar dat gebeurt schijnbaar wel. Het Sint-Pietersveld was oorspronkelijk een stuk woeste grond of wastine. Zoveel vage grond, dat vroeg natuurlijk om ontginning. Dat werd voor de eerste keer geprobeerd omstreeks 1775. Hetgeen niet al te succesrijk was. In 1836 deed de „Société de Bruges pour la fabrication de betteraves“ dat nog eens over. Zoals de naam het al verraad waren die daar neergestreken om er de suikerbietenteelt te lanceren. Dat mislukte ook jammerlijk. Bij zoverre dat de onderneming al na één jaar failliet ging. Toen in België een aantal aardappeloogsten mislukten was er hongersnood en grote armoede. Uit pure noodzaak gingen verweesde kinderen en landlopers uit stelen. Wie wel nog wat bezat was daar vanzelfsprekend niet mee opgezet. De bezittende klasse had het toen nog meer dan nu voor het zeggen, dus kondigde het parlement in 1848 de Wet op de Hervormingsscholen af. Die waren bestemd om die stelende armoedzaaiers wat manieren bij te brengen en ze in staat te stellen van een wederopvoeding te „genieten“. Daarop kocht de Belgische overheid op het Sint-Pietersveld de gronden en de resterende fabrieksgebouwen om er in 1848 een „Ecole de Réforme“ op te richten. Er werd aal (mengmest) uit de Gentse gevangenis en straatvuil gebruikt om de gronden te bemesten. De criminele kak moet wel vruchtbaar geweest zijn want deze poging lukte. Waarschijnlijk drijvend op de bijna-slavernij van de geïnterneerden. Overigens bestaat deze staatsinstelling nog steeds. Al vaart ze dan tegenwoordig een veel humaner en eigentijds verantwoorde koers. Het heet daar nu „Gemeenschapsinstelling voor Bijzondere Jeugdzorg De Zande“. Ter plaatse even goed bekend als „De Verbeteringsschool“.

Gedurende dit deel van de tocht waren hoge, rood-witte masten te zien. In tegenstelling met een vorig bezoek kreeg ik die dit keer van zeer nabij te zien. Deze zendinstallatie (want dat is het) ligt op de grens met, en voor het grootste deel in, Wingene. In het natuurgebied De Gulke Putten, jawel. Het gaat hier om het Radiozendstation Belradio Ruiselede, dat tegenwoordig behoort tot het Ministerie van Defensie (Radio Maritieme Diensten).

Twee van de bijzonder hoge rood-witte masten. Van heinde en verre te zien.

Plus nog een woud van draadantennes. Een waar spinnenweb.

werkte op een golflengte van 18000 meter en had een vermogen van 250 kilowatt. Denk daar niet te licht over want het waren machines die ruim 3000 kilogram per stuk wogen! En ze hadden er zo meer dan één. De berichten werden overgebracht via morsetekens door het maken van kortsluitingen. Dat waren zogenaamde machinezenders. Niets anders dan wisselstroomgeneratoren. Dit soort zendinrichting had, voordat het hier werd ingezet,

Een ankerpunt voor de tuikabels dat voorheen werd gebruikt. Is de rare vorm per ongeluk ontstaan of was dat van meet af aan zo bedoeld?

Het hoofdgebouw van het zendstation S.C.R.E. (Service Central Radio Electrique) was aanvankelijk voorzien om helemaal op het grondgebied van Ruiselede ingeplant te worden. Om technische redenen werd het echter grotendeels op het grondgebied van Wingene gezet tussen 1923 en 1926. Wingene kreeg vijf zendmasten binnen zijn grenzen en op het grondgebied van Ruiselede bevonden zich drie antennes. De gebouwen en de inrichting werden ingehuldigd op 3 oktober 1927. Vanaf toen bereikten de eerste radiotelegrafieverbindingen onder vermelding „via Belradio“ veraf gelegen gebieden over de hele wereld. België had toen nog een kolonie in Congo. Volgens de meester in de lagere school tachtig maal zo groot als het vaderland. „Als een werelddeel zo groot waar uw vlag staat geplant...“ en Vlaanderen dat zijn zonen uitzond om het katholieke geloof te verspreiden en de superioriteit van het blanke ras te onder de neus van de „wilden“ te wrijven. Het was natuurlijk mede de bedoeling dat de beschavers in de Congo met het thuisland in contact konden blijven. Vooral de openbare besturen dan want van „normale“ radio-uitzendingen was er toen nog geen sprake. Het verkeer bestond uit telegrammen die in morsetekens werden overgeleid. Over de technische middelen die destijds gebruikt werden, daar deed men niet kinderachtig over. Men was er stellig van overtuigd dat radioverbindingen over lange afstanden slechts mogelijk waren op de langste golflengten. Dat was voordat de radioamateurs van toen het tegendeel hadden bewezen. De zender

reeds eerder met succes een aantal testen doorstaan. Ze waren in gebruik in, onder andere, Nauen bij Berlijn en ook in het Nederlandse Kootwijk. Dat laatste station kwam er al in 1923. Het was daar vooral bedoeld voor verbindingen met het toenmalige Nederlands Indië. De Regie van Telefoon en Telegraaf (R.T.T.) voorloper van het huidige B.I.P.T. (Belgisch Instituut voor Post en Telecommunicatie) had voor de bouw van het zendstation te Wingene een terrein van 80 hectare onteigend. De keuze van deze grond was niet toevallig. Deze drassige, natte gronden waren immers een goede geleider en dat was nodig als „tegenwicht“ voor de antennes. De

werken begonnen in 1923 en de eerste steen werd er gelegd door koning Albert I op 19 december van dat jaar. Eind 1926 was het volledige centrum klaar. Zoals reeds gezegd werden de eerste verbindingen in 1927 tot stand gebracht. Niet met Belgisch-Congo zoals men misschien gehoopt had maar met Amerika. Dit was de start van honderdduizenden berichten die overzee gestuurd werden naar alle uithoeken van de wereld via de Torens van Ruiselede.

Alles bij elkaar kende deze installatie een bewogen geschiedenis. Oorspronkelijk stonden hier niet de slanke vakwerkmasten van nu maar pylonen of torens. Bij het bouwen van die torens, in 1924, waaide er één die nog maar pas gebouwd was alweer omver. Die werd ijverig weer opgebouwd. In 1933 vloog een Engels vliegtuig bij mistig weer tegen de tuikabels van de eerst gebouwde toren. Het toestel stortte neer, vatte vuur en de elf inzittenden kwamen jammerlijk om in de vuurzee. Die bewuste toren, waarvan enkel nog een stuk van 80 tot 90 meter overbleef, werd in 1985 volledig gesloopt en verdween derhalve van het toneel. In augustus 1940, in het begin van de Tweede Wereldoorlog dus, werden in drie dagen tijd ook twee torens door Duitse bommenwerpers omver gevlogen. Eén keer 's nachts en één keer in een dikke mist. Een andere toren werd in september 1940 afgeknot op 160 meter en die werd uiteindelijk in 1953 volledig gesloopt. Van de andere pylonen werden enkele door de Duitse bezetters tot 120 meter ingekort en andere compleet tegen de vlakte geslagen. In 1983 werd de zogenaamde „televisietoren“, een steunzender voor de nationale omroep, ingekort tot 110 meter om hem tenslotte in juli 1993 omver te werpen. In totaal werden er ooit acht pylonen geconstrueerd die in twee rijen van vier werden opgesteld en die 400 meter uit elkaar stonden. Aan deze masten was een reusachtige antenne van 1600 meter opgehangen. De hoogte van de antennemasten werd bewust beperkt tot 284 meter. Men wilde de reputatie van de Eiffeltoren (317 meter) als hoogste constructie op het vasteland niet onder druk zetten! Merkwaardig hoe raar sommige gevoeligheden liggen.

Juffrouw Martha

Op mijn weg helemaal rond het ontoegankelijke antennepark kwam ik langs een gebouw dat ik onmiddellijk herkende. Al was ik er nooit eerder geweest en wist ik verder ook niet van het bestaan ervan af. Een kleuterschool. Dat gebouw geleek ontstellend goed op het schooltje waar ik ooit dagelijks heen moest en waar Juffrouw Martha meer dan zestig jaar geleden de plak zwaaide. Met een schok dook ik weer in mijn prille jeugd! Overigens was die Juffrouw Martha me niet goed gezind. Dat was naar aanleiding van een door haar be-

Het schooltje met déjà vu effect

gane bedrieglijke praktijk die ik ongeweten aan het licht bracht. Op een dag ging ze ons namelijk leren schrijven! Jawel. Daartoe moesten we zeggen in welke gemeente we woonden. Die rondvraag leverde twee resultaten op omdat het schooltje een beetje in een grensgebied lag. Ofwel kwam de kleuter uit Zele, ofwel uit Berlare. Waarin bestond nu de perfide schrijfles? Wel, degenen die Berlare hadden opgegeven als woonplaats, daarvoor schreef ze „Zele“ op het bord. En omgekeerd. Ik behoorde tot die laatsten. Waar Juffrouw niet op gerekend had was dat ik het geschrevene zou onthouden. Maar dat

deed ik wel! En zo kon ik het op mijn eigen bordje thuis moeizaam maar herkenbaar reproduceren. Wat ik fier als een gieter aan mijn moeder toonde die me meteen wist te zeggen dat daar niet Zele stond maar Berlare. En mijn vader vertelde mij bij zijn thuiskomst desgevraagd hetzelfde. Dus was mijn vertrouwen in het alwetende gezag van Juffrouw Martha redelijk erg aangetast. Wat nog niet te vergelijken was met haar reactie toen ze met de feiten werd geconfronteerd. Ik heb nooit meer iets goed kunnen doen op die kleuterschool. Wat me niet hinderde want ik had daar toen nog maar een paar maanden te gaan en ik wist niet beter dan dat volwassenen altijd afkeuren wat (kleine) kinderen doen. Het hoorde er dus bij.

Of zich dergelijke zaken ook hier in Ruiselede hebben voorgedaan is hoogst onwaarschijnlijk. Feit is echter dat de gebouwen waar ik stond naar te kijken wel degelijk een meisjes- en kleuterschool waren geweest. Een schooltje dat omstreeks 1890 werd gebouwd. Het bestuur was in handen van de Zusters van Liefde uit Roeselare. De eerste directrice was ene Zuster Camilla. Streng maar rechtvaardig, zoals het heet. In de geest van de tijd werd de kleuterklas de „primogardienne“ genoemd. De „bewaarschool“, weer iets wat ik herkende. Toen kleuters nog geen kleuters waren maar slechts kleine mensjes waaraan nog volop moest geboetseerd (en zo nodig met enig geweld gebeiteld) worden om ze als zo goed mogelijke kloontjes van volwassenen in de maatschappij te zetten. In 1975 werd er met dit schooltje gestopt. Nadat de gebouwen een tijd leeg hadden gestaan werden ze weer gebruikt als feestzaaltje Voor het Penitentiair Landbouwcentrum waarvan hier voorheen reeds sprake was. Nu wordt het door privépersonen bewoond.

Een ander merkwaardig gebouw in deze omgeving was het Kasteel Carpentier dat hier in 1883 werd gebouwd door Charles-Ferdinand de Beughem. Op een pilaar stond toen de naam Sint-Pietersvilla. Net toen de ruwbouw af was, overleed de bouwheer. Waarop het ganse domein werd aangekocht door Pierre Carpentier, een bierbrouwer uit Izegem. Sindsdien staat het kasteel bekend onder zijn huidige naam. Het is van het domein van dit kasteel dat de gronden voor het zendstation werden onteigend. Tijdens de laatste oorlog braken de Duitsers een deel van de toren af om er een mitrailleursnest in te vestigen. Later werd die toren weer helemaal opnieuw gebouwd.

Aan de dis op het veld

De wandellus sloot zichzelf en ik ging weer op de controlepost in Doomkerke aan. Toen ik

Het Haantje. Genoemd naar de gelijknamige wijk. Voor ons rust- en controlepost op deze wandeling.

daar binnenkwam speelde er net „A Whiter Shade of Pale“ van Procol Harum, zaliger nagedachtenis. Al liep niemand er vooralsnog bezopen bij.

De kerk in Doomkerke heeft een merkwaardige toren. Het heet dat deze Carolus-Borromeuskerk een schitterend voorbeeld is van neogotisch eclecticisme. Ze vormt het middelpunt van een dorpskern die sinds 1976 beschermd is en die verder bestaat uit, onder andere, een pastorie, het kerkhof en een scholencomplex. De kerk heeft een gewelf dat geheel uit steen is gebouwd. Naar verluid verdienen de sluitstenen van deze

constructie bijzondere aandacht omdat ze bewerkt zijn met een overdaad aan religieuze symboliek. Nog niet zolang geleden werd de buitenkant van de kerk gerestaureerd. En nog

De merkwaardige toren van de Carolus-Borromeuskerk in Doornik

minder lang geleden de binnenkant.

Achter de kerk ligt het Disveld. Die naam werd ontleend aan de bijzondere historische achtergrond van dit stukje land. „Dischvelden“ bestonden er wel meer. Het waren gronden die tijdens het Ancien Régime werden geschonken aan de „Dis“ of Armentafel. Of nog: de Tafel van de Heilige Geest. De opbrengst van deze velden maakte het voor de armendis gedurende de 17e en de 18e eeuw mogelijk om brood uit te delen aan de armen. Na afloop van de zondagsmis, die ze dan wel moesten bijgewoond hebben. Een voorloper van het huidige Centrum voor Maatschappelijk Welzijn, zullen we maar zeggen.

Het gebied achter de kerk dient zich in eerste instantie aan als een speelplein, wat het ook is, maar het heeft nog heel wat meer diepgang. Bijvoorbeeld heb ik er geleerd waar de uitdrukking „het deksel op de neus krijgen“ vandaan komt. Op een groot bord achter de kerk staat een verhaal

over drinken en slempen dat de verklaring vormt. Daar is sprake van zogenaamde „uilenbekers“. Die werden vooral gebruikt in de 16^e en 17^e eeuw. Het waren drinkbekers in de vorm van een uil. Het deksel van de kruik was dan de kop van die vogel. Met die drinkbekers werden wedstrijden gehouden. Daarbij moest de wijn in die recipiënten zo snel en zoveel mogelijk worden gedronken. Hoe lastiger dit was, hoe meer plezier de toeschouwers eraan beleefden. Niet in het minst door de voortschrijdende beneveling van de drinker,

kreeg menig een, letterlijk, het deksel op de neus. En die stond dus bloot aan de spot van de goegemeente. Hij had zijn kansen welhaast verknoeid en werd geconfronteerd met zijn eigen onkunde.

Het Disveld is echter nog wel wat meer dan enkel een speelplein, ongeacht zijn educatieve waarde. Wandelen, rennen, klimmen, ravotten, iets bijleren over vogels of vlin-ders, het daar allemaal mogelijk. Voor iedereen, zoals ik zelf ondervond. Het is ook een landschapspark van ongeveer drie hectaren groot. Een stuk natuur dat uitzicht biedt op het omringende open landschap, de akkers en de nabijgelegen Gallatasbossen. Er is

De overstroomde zandbak van het Disveld.

een speelbos, een speelweide en zelfs een speelmoeras. Ik hoop maar dat met dat laatste niet de zandbak wordt bedoeld die bijna helemaal onder water stond. Verder is er een boomgaard, een educatieve poel, een schapenweide en een openlucht theater. Ga daar maar eens aanstaan. Voor het kleinste grut dat eerst nog zijn eigen bewegen een beetje moet leren coördineren vooraleer er aan andere wetenswaardigheden kan gewerkt worden, zijn er robuuste speeltoestellen. „En we wippen en we draaien en we schommelen zo fijn. Tot we misselijk van het draaien en de limonade zijn...“ Zoals de vertaling van een liedje uit mijn jeugd luidde dat de prille Cornelia Froboess eerst in het Duits ten gehore had gebracht.

De Knokmolen

Wat ruist door... Iede?

Stilaan was ik weer op weg naar mijn uitgangspunt: Ruiselede zelf. Daar stond de tweede molen van de dag te wachten. Aan de Knok, op de hoek van het Knokstraatje. Wie verwondert er zich dan nog over dat die molen de Knokmolen wordt genoemd? Al heeft hij in de loop der tijden wel meer benamingen gekregen. Zoals de Spiesschaerts Molen, Sebastopolmolen, de Galgemolen en Billietsmolen. Hij werd gebouwd in 1841 en doordat hij tot in 1986 beroepshalve gebruikt werd, is hij ook steeds goed bewaard gebleven. Er werd oorspronkelijk niet alleen graan gemalen maar ook olie geperst. Dat gebeurde op het gelijkvloers met twee rechtopstaande ronde pletstenen. Die zijn na 1942 verdwenen. Of althans niet meer gebruikt. Het bezwaar dat een windmolen nu eenmaal niet werkt wanneer er geen wind is, werd reeds in 1900 ondervangen doordat er een stoomma-

chine werd geplaatst die windstille periodes moest overbruggen. Later werd dat een elektrische motor en nog later een dieselmotor. Die laatste staat er nu nog. Een bakbeest van Blackstone, 37 paardenkracht bij een toerental van 500 per minuut. Dat wist de aanwezige molenaar me te vertellen. Ook dat die motor nog gebruikt wordt voor het malen zelf en dat het door de wind gedreven gedeelte dient voor de achtergelegen bloemmolen.

Ruiselede is terecht fier op zijn neogotische Gemeentehuis. Het staat daar als een stenen sieraad in het centrum van het dorp. Het is zo mooi dat de inwoners van Ruiselede spreken over hun „Stadhuys“. En inderdaad, het gebouw is een stad waardig.

Het Gemeentehuis werd gebouwd tussen 1873 en 1876 toen Ruiselede de zetel was van een vredege-recht. Het is ontworpen door een architect waarvan ik nog nooit had gehoord: Henri de Fernemont. Het ge-bouw is versierd met pilasters, heraldische leeuwen en de wapenschilden van de Belgische provincies. Dat zullen er nog negen zijn waar er nu al tien provincies zijn. Maar de vroede vaders die destijds opdracht ga-ven tot het bouwen konden niet zo vooruitziend zijn als Destrée en de scheiding van Brabant in een Vlaams en een Waals gedeelte voorspellen. Uiteraard is het gebouw beschermd.

Op hetzelfde plein staat ook de Onze-Lieve-Vrouwe-kerk. Die is al in de 10e eeuw ontstaan maar later werd er nog heel wat aan gebouwd totdat ze haar huidige uitzicht kreeg. Dat herbouwen was namelijk nodig om-dat de kerk meerdere malen verwoest werd door oor-

Het fraaie neogotische Gemeentehuis van Ruiselede.

log en brand. Aanvankelijk was de kerk een Romaans gebouwtje dat deels in de plaatselij-

De kerk in Ruiselede

ke veldsteen was opgetrokken. Daarna evolueerde de kerk tot een vrij grote kerk met drie beuken en met een centrale toren. Naar verluid, maar ik heb het niet gecontroleerd, is het interieur heel bijzonder. Met schitterend meubilair zoals de altaren, de preekstoel, de biechtstoelen, de lambriseringen, de broederschapskasten, de communiebank, de doopvont en het doksaal. Kortom: er schijnt niet veel niet belangwekkend te zijn aan dat interieur.

Achter de kerk, in een parkje, staat een opvallend monument ter herdenking van degenen die in de beide wereldoorlogen zijn omgekomen. Het is alweer merkwaardig dat er een verband bestaat tussen deze gemeente en die waar ik geboren werd: Zele. Het monument werd namelijk gemaakt door Aloïs De Beule, een notoir Zelenaar en de schepper van talrijke monumentale beeldhouwwerken. Hij verdiende aan dit monument destijds blijkbaar 25000 frank. In 1923? Het moet een gigantisch bedrag zijn geweest.

Een ander monument, dat evenwel ook te maken

Het monument voor de gesneuvelden van de Zelenaar Aloïs De Beule

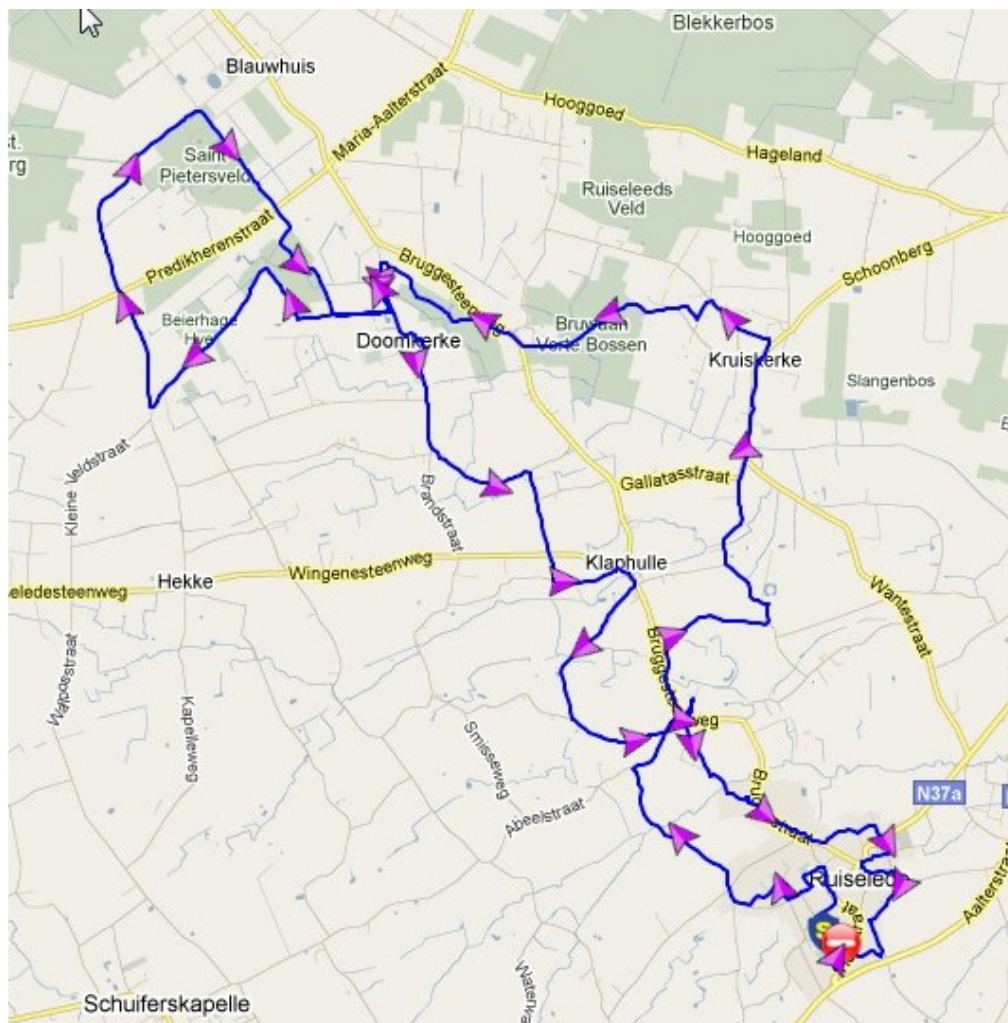
Het kunstwerk van Jef Claerhout op het Polenplein.

heeft met de oorlog, staat niet ver van het voorgaande. Op het Polenplein. Dat plein kreeg zijn huidige naam in 1956 om het feit te herdenken dat Ruiselede in 1944 bevrijd werd van de Duitse bezetting door de Tweede Poolse Pantserdivisie onder leiding van generaal Stanislaw Maczek. Het bronzen kunstwerk kijkt terug op de vele zaken die dit plein in de loop der jaren mocht en moest ondergaan. Het is van de hand van Jef Claerhout. Er zijn nog wel een paar andere zaken waardoor Ruiselede op de wereldkaart wordt gezet.

Zo is er de Banana Peel Jazz & Bluesclub. Die is over de hele wereld bekend bij jazz- en bluesmusici omdat zowel zeer bekende als totaal onbekende solisten en groepen er hebben opgetreden. Van zijn meer dan veertigjarige bestaan kan de club dus een bijzonder palmares voorleggen.

Ietwat in dezelfde sfeer, zit de pianofabriek van Maene. Ook die zijn bekend in binnen- en buitenland. Vooral ook omdat ze historische muziekinstrumenten zoals klavecimbels en pianofortes bouwen. Waardoor historische muziek kan gespeeld worden op een zo authentiek mogelijke manier.

Ziedaar de juiste noot om van deze gemeente en de wandeling afscheid te nemen. Het was een leuke, interessante en goed georganiseerde hernieuwde kennismaking. De zon en de glimlachjes waren gratis en welgekomen.

Het traject van mijn Wandeldag

© 2011 Michel Christiaens